

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati.....	10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati	16
Gulnora Abdurahmonova	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari	22
S. R. Topildiyev	
Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi	28
Muratova Shohista Nimatullayevna	
Green Economy in Tourism in Uzbekistan.....	32
Alieva Makhbuba Toychievna	
Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты"	36
Голышева Елена Вячеславовна	
Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'nalishlari	42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari.....	47
A.Yu. Mardanov	
Turizmni qayta jonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari.....	52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish	57
Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'rsatkichlarini aniqlashning nazariy jihatlar.....	66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich	
Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari.....	70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.....	74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati.....	78
Butanova Dilnoza Rustamovna	
Global krizislar va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri.....	83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna	
Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi.....	95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni.....	101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari.....	104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich	
Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari	110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich	
Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi.....	113
Mahamatova Maftuna	
Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari.....	119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish usullari.....	124
Said Po'latov Maxamedovich	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Dorivor o'simliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro bozor savdosida prognozlar.....	135
To'xtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	142
Toshmurod Kulmanov	
Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari	147
Tursunova Dilnavo Islomovna	
Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan to'ldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish.....	150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yo'llari.....	159
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish.....	162
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari.....	168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich	
Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv solig'ining ahamiyatini oshirish	174
Ikramov Nuriddin Kamolitdinovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bog'liq tushunchalarining nazariy masalalari	179
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Agglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantiruvchi omili sifatida	185
Raximbayev Akmal Azatboyevich	
Korxonalarini boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari	190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Globallashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	195
Salimov Dilshodbek Davronovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	199
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich	
Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yo'llari	203
Nilufar Umarova	
O'zbekistonda transport xizmatlari ko'rsatilishi tahlili	207
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy o'sishga ta'sirining tahlili	213
Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga a'zo davlatlarda auditning xalqaro standartlarini qo'llash xususiyatlari	220
Meliyev Isroil Ismoilovich	
Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar	227
Melikov Otabek Maxmadiminovich	
Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan o'rni.....	232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamonaviy tajribalar.....	237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna	
Задачи предмета «русского языка» на современном этапе	243
Адилова Солияхон	

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati	247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	252
Gapparov Azim Qayumovich	
O'zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri.....	258
Isayev Atabek Djurabayevich	
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market.....	266
Jurabek Sobirov	
Ta'lim xizmatlari bozorida oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish holati tahlili.....	270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich	
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o'sishdagi roli	276
Mamadiyeva Dilrom Ravshon qizi	
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili	280
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
Improving Internal Control System	287
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlarini targ'ib qilishda OTMLar veb-saytlari samaradorligini oshirish.....	291
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish	298
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhkomovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Xizmatlar ko'rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiyalari.....	306
N. B. Yahyoxonov	
Mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	311
Nazarova Muslima Nazarovna	
Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlarini	317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich	
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari.....	322
Olimova Nodira Xamrakulovna	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar	329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po'latxon o'g'li	
O'zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo'nalishlari.....	333
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi	338
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	341
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati.....	345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish.....	350
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	
Sharq va G'arb tamaddunida gender qarashlar	355
Samandarova Gulxayo Abduraim qizi	
Imkoniyati cheklanganlarga to'siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari	359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
To'qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati	363
Todjimamatova Mashxura Erkinovna	
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiyatlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog'liqligi	367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich	

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане.....	373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfova, Romashkin Roman Anatolyevich	
Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts.....	379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbosjon Murodovich	
Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar	384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari.....	391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	396
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari.....	402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna	
O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi	
Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров	408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	412
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilxomjon o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari.....	416
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich	
Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан.....	420
Адашов Гайрат Рустамович	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане	432
Б. А. Хакимов	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции.....	438
Бабаева Гузаль Яшиновна	
"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgan imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida	444
Davlayev G'olib Ashurovich	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri.....	452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish.....	457
Jonuzokov M. K.	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish.....	461
Ismailov Allayor Rashidovich	
Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции.....	465
Исроилов Абдурашид Абдурахманович	
Iqtisodiyotni globalashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish	471
Kalandarova Nargiza Narimanovna	
Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения	475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна	
Сущность, цели и задачи определение уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях	478
Киличев А. А.	
Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане.....	490
Курпаяниди Константин Иванович	
Ho'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish.....	497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi	
Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar	502
Muxlisa Muxitdinova	
Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана	505
Наимов Шахрух	
Определение специфических особенностей и факторов влияющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан.....	509
Хайдаров Зохиρ Шаривович , Каражанова Гулноза Толлиевна, Хайдари Фидои Зохиρ Зода	
Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli	514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova	
Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма.....	521
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе.....	525
Рахимова Гавхар Ойбековна	
O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli	530
Saidova Subhinigor Azizovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari	535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li	
Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari	541
Umirov Xurshid Islomovich	
Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari.....	545
Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna	
"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии	549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович	
Приоритетные направления развития теории формирования финансовой политики предприятия	555
Хамдамов С. Ф.	
Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish.....	562
Xasanova Nafisa Shavkatovna	
Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish.....	566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi	
Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar.....	572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari	578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
Infratuzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni.....	583
Toyrova Amina Baxtisher qizi	
Korxonalarda moliyaviy investitsion portfelni jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili	588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li	
Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar	592
К. Q. Tajibayev	
Бухгалтерский учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике	599
Камолова Феруза Кахрамоновна	

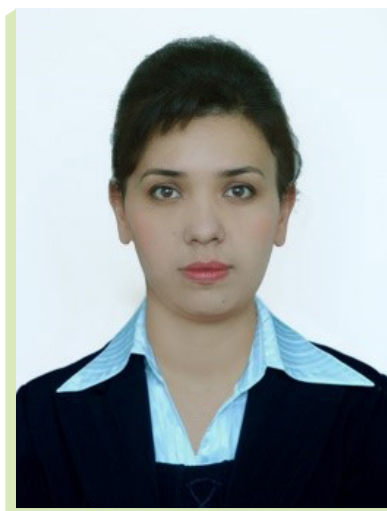
O'zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llari.....	603
Mirzayeva Lola Shavkatovna	
Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o'rni.....	607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi.....	612
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari.....	620
Salixov Sherzod Abduxakimovich	
Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish	625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
Budjetdan tashqari mablag'lar hisobi va nazoratini takomillashtirish	628
Ostonokulov Azamat Abduraimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi	635
Miyassarov Davron Abdurashid o'g'li	
Xizmat ko'rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari.....	640
Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov	
Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста.....	644
Насиров Дилшод Фархадович	
Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана	654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович	
Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir.....	659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li	
Biznesni loyihaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo'nalishlari.....	664
Razzakov Jasur Xamraboyevich	
Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan	670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi	
Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish	677
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
O'zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo'nalishlari	683
Ortiqov Avazbek Bahrom o'g'li	
Rene Dekart va Blez Paskal ta'limotlarida ratsional g'oyalar komparativistikasi.....	689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari.....	694
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan's Efforts to Join It.....	699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara	
Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar.....	705
Abduqaxorov Ulug'bek Abdug'aniyevich	
Yangi O'zbekistonda turizmning drayver sifatida barqaror rivojlanish yo'nalishlari	709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich	
Mahalliy soliqlar va yig'implarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari	713
Tuychiyev Kamoliddin	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	717
Yadgarov Nodir Ravshanovich	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlarining tashkiliy jihatlar va iqtisodiy asoslari.....	723
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
Davlat xaridlari jarayonida e'tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari	727
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari	730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o'g'li	
Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari	733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva	
Sug'urta faoliyatini takomillashtirishda andarrayting xizmatining o'rni	737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari	741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
Kambag'allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo'naltirish	745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Yoqilg'i-energetika korxonalarining moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari	749
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Оценка результатов реформы бухгалтерского учета в Республике	753
Киличева Фарида Бешимовна, Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
Эффективность программ соответствия в различных компаниях	757
Ахмедов Бехзод Ахмедович	
Элементы системы внутреннего контроля в выбранном финансовом институте	762
Хасанов Кахрамон Ахмаджанович	
Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles	767
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or xorij tajribalari	774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish	781
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o'g'li	

KIMYO SANOATI KORXONALARINI BOSHQARISH MODELLARIGA OID ZAMONAVIY TAJRIBALAR

Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, Farg'ona politexnika instituti
Menejment kafedrası ilmiy darajali katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada kimyo sanoati korxonalarida boshqaruv modellari tuzilishi, tarkibiy qismlariga xos xususiyatlar, xorijiy boshqaruv modellari, ularning ahamiyatli jihatlari, boshqaruv jarayonlarini tashkil etish bosqichlari yoritilgan. Boshqaruv modellari takomillashtirish masalalarining ahamiyati tavsiflab berilgan.

Kalit so'zlar: sanoat korxonalari, kimyo sanoati, boshqaruv modeli, boshqaruv tizimi, strategiya, biznes modeli, bosqichlar, jarayon tavsifi.

Abstract: The article describes the structure of management models at chemical industry enterprises, the features of their components, foreign management models, their important aspects, and the stages of organizing management processes. The importance of improving management models is described.

Key words: industrial enterprises, chemical industry, management model, management system, strategy, business model, stages, process description.

Аннотация: В статье описаны структура моделей управления на предприятиях химической промышленности, особенности их составляющих, зарубежные модели управления, их важные аспекты, этапы организации процессов управления. Описана важность совершенствования моделей управления.

Ключевые слова: промышленные предприятия, химическая промышленность, модель управления, система управления, стратегия, бизнес-модель, этапы, описание процесса.

KIRISH

Jahonda kimyo sanoati korxonalarini raqobatda ustunligini ta'minlash mexanizmlari, boshqaruv tizimini samarali tashkil etish yo'nalishlari, korxonalarini boshqaruv samaradorligini oshirishga asoslangan zamonaviy menejment tamoyillari asosida takomillashtirish bo'yicha qator maqsadli ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Kimyo sanoat korxonalari boshqaruv tizimini optimizatsiya qilish, restrukturizatsiya jarayonlarini amalga oshirish, bozor talablariga moslashuvchan innovatsion yondashuvlarga asoslangan boshqaruv mexanizmini yaratish, boshqaruv tizimini samaradorligini baholash hamda raqobatda ustunlikni ta'minlovchi boshqaruv modellari va unga omillar bog'liqligining ekonometrik modellashtirish bu boradagi ilmiy izlanishlarning ustuvor yo'nalishlaridan hisoblanmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kimyo sanoat korxonalari boshqaruv tizimini takomillashtirish, ularning iqtisodiy mohiyati va o'ziga xos xususiyatlari bo'yicha xorijlik olimlar H.Fayol ^[1], S.Kazmi, M.Naarananoja ^[2], T.Peter ^[3], M.Hummerlar ^[4] tomonidan o'rganilgan.

MDH olimlaridan A.Frenkel, B.Tixomirov, Ya.Sergiyenko ^[5], B.Gayfullin ^[6], A.Fedulovo ^[7], I.Buleyev ^[8], I.Mazur ^[9], Ye.Ivanovlar ^[10] kimyo sanoat korxonalarining boshqaruv tizimining umumiy muammolari bo'yicha ilmiy izlanishlar olib borganlar.

O'zbekistonda D.Sobirjonova, Sh.To'laganova ^[11], D.Akobirova ^[12], M.Ikramov ^[13] va boshqa olimlar boshqaruv tizimini ba'zi jihatlari tadqiq etishgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot ishida tizimli va statistik tahlil, ilmiy mushohada, tahlil va sintez, grafik talqin, taqqoslash, ekspert baholash kabi usullardan foydalanilgan.

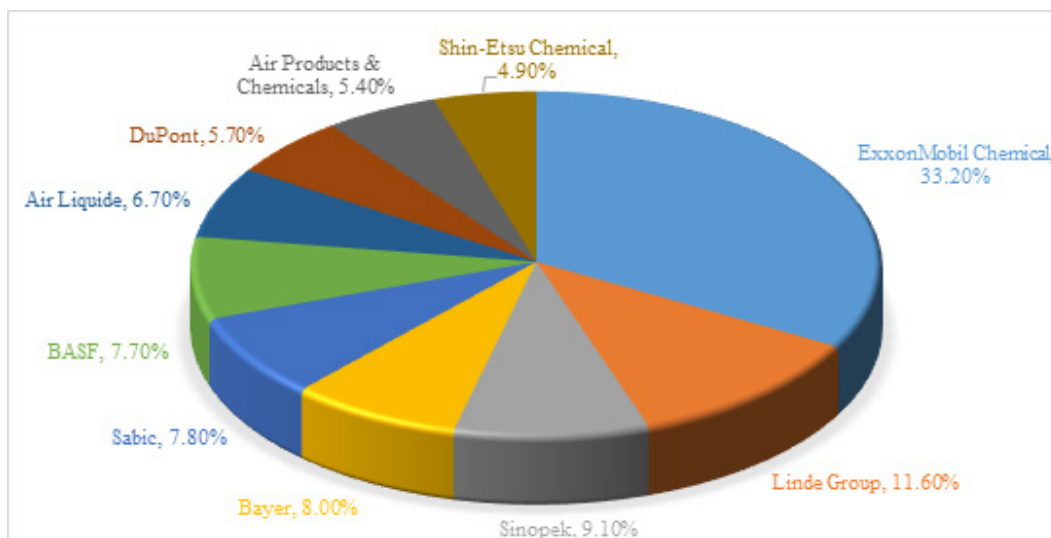

TAHLIL VA NATIJALAR

Dunyoda kimyo mahsulotlarini ishlab chiqarish ko'rsatkichlariga asoslangan holda aytish mumkinki 2019 yilga nisbatan soha rivoji deyarli 10 %ga ortgan. 2024-yilda avtomobilsozlik, energetika, iste'mol tovarlari sanoatida kimyo mahsulotlariga bo'lgan talab ortayotganligini e'tiborga olgan holda o'sish kuzatilishi prognoz qilinmoqda. Eng yirik korporasiyalarga ega Xitoy davlatida 2021-yilda kimyo sanoati mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmi 7,7 % ga ortgan, 2022-yilda pastroq natija 4,0 %ni tashkil etgan.

Yevropa Ittifoqida 2021-yilda 6,0 %, 2022-yilda esa kimyo mahsulotlarini ishlab chiqarish 2,8 %ga o'sgan. Yaponiyada kimyo mahsulotlarini ishlab chiqarish 2021-yilda 3,7 %ga yetgan bo'lsa, 2022-yilda 2,5 %ni tashkil etgan. Janubiy Amerikada kimyoviy mahsulotlar ishlab chiqarish mamlakat iqtisodiyoti bilan bir xil ravishda o'smoqda, 2021-yilda 4,6 %ga yetgan bo'lsa, 2022-yilda 1,5 %ni tashkil etgan.

Dunyoda 2020-yilda reyting bo'yicha eng kuchli kimyo sanoati korporasiyalari ExxonMobil Chemical, Linde Group, Sinopek, Bayer, Sabic, BASF, Air Liquide, DuPont, Air Products & Chemicals, Shin-Etsu Chemical sifida o'rin oldi.

1-rasm: Jahondagi eng yirik kimyo sanoati korporasiyalari (2020-yilda) ^[14]

Jahon bozorida yuqori ulushga ega korporasiyalardan biri bu Exxon-Mobil Chemical bo'lib, 308,91 milliard dollarlik bozor qiymati bo'yicha dunyodagi eng yirik kimyo korxonasi hisoblanadi. Korporasiyada 71 000 ishchi-xodim faoliyat ko'rsatadi. Ikkinchi o'rinda esa Linde Group 108,45 milliard dollarlik bozor qiymati bo'yicha dunyodagi raqobatda ustun kimyo korporasiyasi hisoblanadi.

Eng yirik 10 ta kimyo kompaniyalari ro'yxatida uchinchi o'rinni Xitoyning Pekin shahrida joylashgan Sinopec kompaniyasi bo'lib, o'tgan yili sotuv hajmi 22 %ga o'sishga erishgan, Sinopec kompaniyasi asosan neft-kimyo, kimyoviy tolalar, mineral o'g'itlar va boshqa kimyoviy mahsulotlar ishlab chiqaradi. 2021-yilda Sinopec bozor qiymati 69,21 milliard AQSH dollarini tashkil etdi, bu natija mahsulot ishlab chiqarish bo'yicha dunyodagi eng yirik kimyo kompaniyasiga aylantirdi, kompaniyada 249, 142 ishchi-xodim faoliyat yuritadi.

1-jadval: Dunyoda eng yirik kimyo korporasiyalari ^[14]

№	Kompaniya nomi	Bozor kapitali (mlrd. dollar)	Joylashgan davlat
1	ExxonMobil Chemical	308.91	Irving, AQSH
2	Linde Group	108.45	Dublin, Irlandiya
3	Sinopek	84.45	Beijing, Xitoy
4	Bayer	74.31	Leverkuzen, Germaniya
5	Sabic	72.4	Er-Riyad, Saudiya Arabistoni
6	BASF	71.58	Lyudvigshafen, Germaniya
7	Air Liquide	62.4	Parij, Fransiya
8	DuPont	52.69	Midlend, AQSH
9	Air Products & Chemicals	50.15	Pensilvaniya, AQSH
10	Shin-Etsu Chemical	45.86	Tokio, Yaponiya

2020-yil yakuniga ko'ra Germaniyaning "Bayer" korporasiyasi reytingni to'rtinchi o'rnini band etdi. "Bayer" Germaniyadagi kimyo kompaniyasi bo'lib, 1863-yilda tashkil topgan. 1992-yilgacha Germaniyaning "I.G.Farbe-nindustri" kimyo konserni tarkibida bo'lgan. O'g'itlar, o'simliklarni zararkurandalar va kasalliklardan himoya qilish vositalari, urug'lik dorilanoligan preparatlar va boshqa mahsulotlar ishlab chiqaradi, shuningdek agrokimyoviy sohada xizmat ko'rsatadi. Jahondagi 150 dan ortiq mamlakatlar bilan hamkorlik qiladi. 1992-yildan O'zbekis-tonda vakolatxonasi ochilgan. Aylanma kapitali 48,6 mlrd. marka, 141 ming ishchi-xizmatchi ishlaydi.

2-jadval: "Bayer" kompaniyasi aksiyalar ulushi ^[15]

Ulushi (% da)	Aksiyadorlar nomi
55%	Banklar va sug'urta kompaniyalari (Allianz AG sug'urta kompaniyasi va Deutsche Bank hisoblanadi)
24%	Shaxslar (Individual aksiyadorlar va "Bayer" kompaniyasi xodimlari)
12%	Investisiyafondlari
6%	Boshqalar
3%	Savdo va sanoat

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, "Bayer" kompaniyasi 55 % ulushi Allianz AG sug'urta kompaniyasi va Deutsche Bank hisoblanadi. 24 % ulushi esa individual aksiyadorlar va "Bayer" kompaniyasi xodimlari qo'lida, 12 % i investorlarda, 6 % i boshqa shaxslarda, 3 % i savdo va sanoat tarmog'ida.

"Bayer" kompaniyasi missiyasi nafaqat kasalliklar uchun davolanadigan mahsulotlar ishlab chiqarish balki kasalliklarni oldini olishga erishish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini tabiiy usulda maxsuldorligini oshirish, "Barcha uchun salomatlik, xech kim uchun ochlik" shiorini haqiqatga aylantirish hisoblanadi. Kompaniya bugungi kunda to'rtta strategik yo'nalishlarga e'tibor qaratmoqda:

- innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarishga, o'z yechimini kutayotgan ijtimoiy muammolarni hal qilish uchun ilmiy tadqiqotlarni o'tkazishga, qiymat yaratish zanjirini raqamlashtirishga erishish;
- resurslardan oqilona foydalanish va xarajatlarni optimallashtirish orqali menejment samaradorligini oshirish;
- barqarorlik biznes strategiyani ajralmas qismidir, shu munosabat bilan qiymat yaratish zanjiri bo'ylab qat'iy, ilmiy asoslangan tizimni rivojlantirish;
- kompaniya samarali o'sishga yo'naltirilgan strategiyaga asoslangan holda resurslarni taqsimlash orqali qiymat yaratish, innovatsiyalarga asoslangan yuqori daromadli biznesda faoliyat ko'rsatish hisoblanadi.

"Bayer" kompaniyasi innovatsion mahsulotlar ishlab chiqish uchun ilmiy tadqiqot institutlari, kompaniyalar va universitetlar bilan hamkorlik qiladi, bu orqali u o'z biznesini mustahkamlaydi va ishlab chiqarish jarayoni hamda mahsulot sifatini oshiradi. Kompaniya o'z biznesini butun dunyo bo'ylab tarqatish orqali o'z xatarlarini minimallashtiradi, shuningdek, dunyoda Aspirin savdo belgisiga egalik qiladi.

"Bayer" kompaniyasi tomonidan qo'llanilayotgan strategiyalar biznesni boshqarish modeli samaradorligini ortishiga xizmat qilmoqda. Kompaniyaning asosiy xamkorlari sifatida dunyoni ko'plab mamlakatlaridagi shuba korxonalar, distribyutorlar va boshqalar hisoblanadi (2-rasmga qarang).

Kompaniyaning faoliyat turlari juda keng bo'lib mineral o'g'itlar, veterinariya preparatlari, resepsiz dorilar, pestisidlar, ayollarning turli assortimentdagi mahsulotlarini ishlab chiqaradi hamda diagnostika xizmatlarini ko'rsatadi. "Bayer" kompaniyasini boshqaruv modelida innovatsion mahsulotlarni ishlab chiqarish orqali yangi bozorlarga kirib borish, doimiy ravishda ilmiy tadqiqot ishlarini o'tkazish, Grants Targets kraudsorsing dasturi orqali iste'molchilar bilan munosabatga kirishish, barcha jarayonlarni raqamlashtirishga asosiy e'tibor qaratilgan.

Sagmel Incni sotib olishni asosiy sababi - bu dunyoda aholi soni ko'payib borayotgani va ularni kimyoviy mahsulotlarga bo'lgan ehtiyojlari tez sur'atlarda o'sayotgani hisoblanadi. Bundan tashqari, jahon mamlakatlari 65 yoshdan oshgan aholi soni tez sur'atlar bilan o'sib bormoqda va bu yosh guruhida surunkali kasalliklarning tarqalishi tufayli dori-darmonlarga bo'lgan talab uch baravarga ortadi. Hisob-kitoblarga ko'ra, 2050-yilda dunyo aholisining 22 foizi 60 va undan katta yoshdagilar bo'lishi kutilmoqda, shuning uchun bu bozor potentsiali kompaniya uchun muhim rol o'ynaydi. Ushbu sotib olishning yana bir asosiy sababi boshqa Yevropa mamlakatlariga nisbatan mehnatning iqtisodiy jihatdan arzon narxidir. Bu davlatlar Yevropa qit'asining bir qismi bo'lganligi sababli, ularning siyosiy qarashlari va madaniy xatti-harakatlari rivojlangan mamlakatlarnikiga o'xshash, madaniy to'qnashuv va siyosiy nizolar kuzatilmaydi ^[16].

"Farg'onaazot" AJ va "Bayer" kompaniyasi boshqaruv tizimini bir-biriga taqqoslash maqsadida korporativ boshqaruv modellari o'zaro tahliliy o'rganildi.

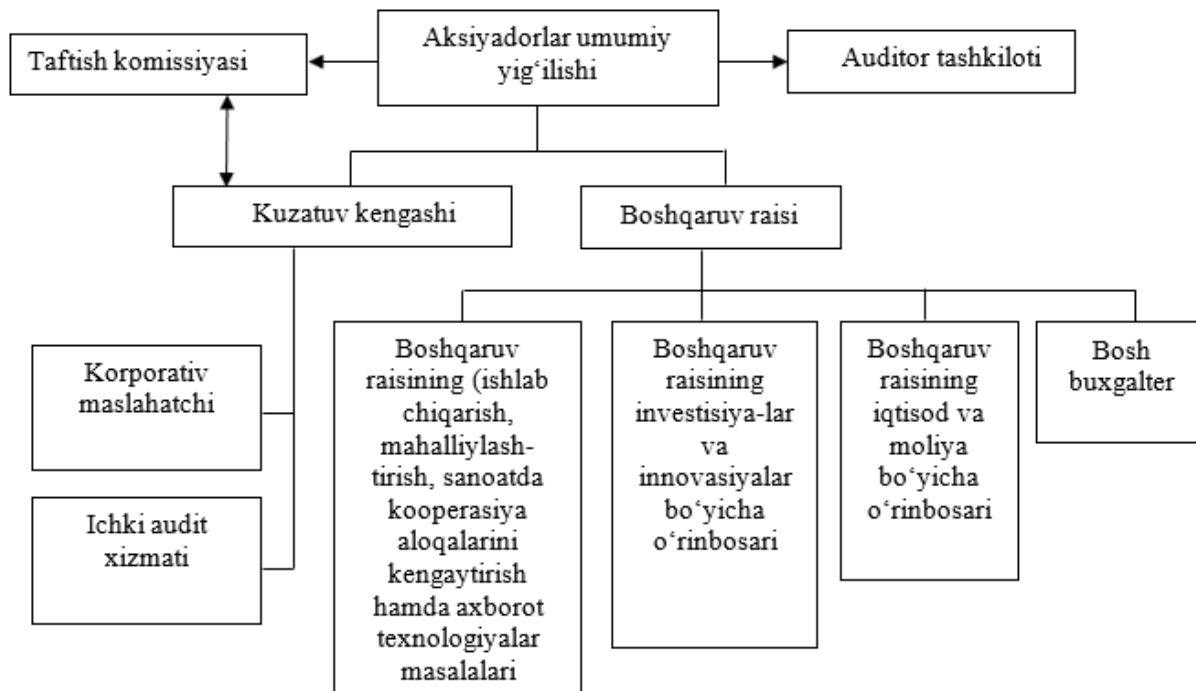
Asosiy hamkorlar: Investorlar; Sho'ba korxonalar; Bayer tarkibiga qo'shilgan Shering va Monsanto korporatsiyalari; Lisenzialash tashkilotlari va strategik rivojlantirish markazi; Jamoatchilik va ilmiy tadqiqot markazi; Neft-kimyo sanoati; Marketing xizmatini ko'rsatuvchi firmalar; Ulgurji sotuvchilar; Distribyutorlar.	Asosiy faoliyatlar: Tadqiqot va ishlanmalarni tijoratlashtirish; Mineral o'g'itlar ishlab chiqarish; Elektron savdo bilan shug'ullanish; Veterinariya preparatlarini ishlab chiqarish; Diagnostika xizmatlarini ko'rsatish; Ayollar turli assortimentdagi mahsulotlar ishlab chiqarish; Resepsiz dorilar ishlab chiqarish; Qandli diabetga kasallanganlar uchun yordam ko'rsatish; Pestisidlar ishlab chiqarish; O'simlik biotexnologiyalarini ishlab chiqarish. Asosiy manbalar: Elektron resurslar; Yuqori malakali mehnat resurslari; Intellectual qobiliyat; Moddiy va ma'naviy resurs.	Qiymatli takliflar: Genetik jihatdan o'zgartirilgan ekinlar va pestisidlarni ishlab chiqaradi; Poliuretan va polikarbonat kabi polimerlarni ishlab chiqaradi. Sotish kanallari: Sotishni elektron kanallari orqali chakana savdo faoliyati; Grants Targets kraudsorsing dasturi orqali iste'molchilar bilan munosabatga kirishish; Nashrlar, jurnallar, kataloglar.	Mijozlar bilan aloqalar: Ishonchi qozonish; Online tizim orqali aloqaga kirishish; Hisob kitob tizimini raqamli texnologiyalar vositasida amalga oshirish.	Iste'molchi sigmentlari: Tibbiy xizmatga ehtiyoji bor shaxslar; Fermerlar va agrobiznes subyektlari; Chorvachilik va veterinariya subyektlari.
---	--	---	--	--

Xarajatlar tarkibi:

Tadqiqot va ishlanmalarni amalga oshirish bilan bog'liq sarflar;
Xodimlarga kompensasiya to'lash xarajatlari;
Xom ashyo sarfi;
Vensur investitsiyalarga moliyaviy mablag'lar;
Marketing xizmati uchun xarajatlar;
Laboratoriya jixozlari va sinov jarayonlari uchun zarur mahsulotlar sarfi.

Daromad oqimlari:

Tovarlarni turli kanallar yordamida sotishdan tushum;
Ba'zi faoliyat turlariga lisensiya berish orqali daromad topish;
Intellectual mulkdan foydalanganlik uchun royalti tushumi.

2-rasm: "Bayer" korporatsiyasini biznes modeli ^[17]

3-rasm: "Farg'onaazot" AJ korporativ boshqaruv modeli

"Bayer" kompaniyasining boshqaruv tuzilmasiga e'tibor berilsa, avvalo korporatsiya kyengashi yoki ish-chilar kengashidan ya'ni ikki palatali kuzatuv kengashidan tashkil topganligini bilish mumkin.

"Bayer" kompaniyasini korporativ boshqaruv modelining asosiy afzalliklari sifatida, uning tomonlari ijtimoiy xamkorlikka asoslanib amalga oshirilishi, korporativ munosabatlar barcha ishtirokchilariga aksiyadorlar,

mehnat jamoasi, hamkor, davlatlar manfaatlarini mutanosiblashtirishga yo'naltirilganligini ko'rsatish mumkin. Shuningdek, ko'rsatib o'tilgan barcha tomonlar, uzoq muddatli maqsadlarga erishishga yo'naltirilganligi, korporatsiyalar barqarorligini maksimalashtirish va korporatsiyalarda aloqalarni turg'unligini ta'minlay olishni e'tirof etish mumkin.

"Bayer" kompaniyasini korporativ boshqaruv modelining ajratib turuvchi tavsifli qirrasi quyidagilardan iborat:

1. Aksiyadorlik kapitaliga yuqori darajada yo'naltirilganligi;
2. Banklarning sanoat bilan mustahkam aloqasi.
3. Banklar nafaqat investisiya loyihalarini moliyalashtirishda ishtirok etadi, balki o'zining vakilini direktorlar kyengashiga saylanishi orqali korporatsiya boshqaruvida ishtirok etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Kimyo sanoat korxonalari to'rtta strategik yo'nalishlarga e'tibor qaratishi zarur:

- innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarishga, ilmiy tadqiqotlarni o'tkazishga, qiymat yaratish zanjirini raqamlashtirishga erishish;
- resurslardan oqilona foydalanish va xarajatlarni optimallashtirish orqali boshqaruv modeli samaradorligini oshirish;
- qiymat yaratish zanjiri bo'ylab qat'iy, ilmiy asoslangan tizimni rivojlantirish;
- korxona samarali o'sishga yo'naltirilgan strategiyaga asoslangan holda resurslarni taqsimlash orqali qiymat yaratish, innovatsiyalarga asoslangan yuqori daromadli biznesda faoliyat ko'rsatish hisoblanadi.

Umuman olganda kimyo sanoati korxonalariga zamonaviy boshqaruv tizimini tatbiq etish natijasida quyidagilarga erishiladi:

- sanoat korxonasi aniq strategik yo'nalish asosida boshqaruv tizimini tashkil etadi;
- barcha rahbar-xodimlarni funksional vazifalari, vertikal boshqaruv tizimi asosida yuritiladi;
- korxonani bozor qiymatini oshirishga, brend strategiyasini boshqarishga, Investitsion jozibadorlikka erishiladi;
- deysinib turgan kimyo sanoati korxonalariga model asosida innovatsiya kiritiladi, raqobatda ustunlikka erishish bo'yicha kurashishni aniq missiyasi ishlab chiqiladi;
- korxonalarni ichki va tashqi muhit omillari tahliliy o'rganiladi, biznesdagi yo'qotishlarni oldini olish bo'yicha aniq chora-tadbirlar ishlab chiqiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Fayol H. Administration industrielle et générale. –Paris: Dunod et Pinat, –1917, –174 p.
2. Syeda Asiya Zenab Kazmi, Marja Naarananoja. Significance of Management System for Effective Organizational Management. GSTF International Journal on Business Review (GBR) Vol.3 No.2, –March 2014, p. –97-102;
3. Peter T. Susca. The value of effective management systems. PSJ professional safety February 2019. www.assp.org p. –18-21;
4. Хаммер М. Реинжиниринг корпорации: Манифест революции в бизнесе / М. Хаммер, Дж. Чампи; [пер. с англ.]. – СПб.: Издательство Санкт-Петербургского университета, 1997. – 332 с.
5. Френкель А.А., Тихомиров Б.И., Сергиенко Я.В., Волкова Н.Н. Новый подход к изучению тенденций экономического развития. Экономика и предпринимательство. 2017. № 9. Ч. 3. С. 39–46. <http://swsys.ru/index.php?page-article&id-4452>;
6. Гайфуллин Б., Обухов И. Современные системы управления предприятием // Компьютер Пресс. 2001. –№ 9. С. 23–27.; Лисецкий Ю.М. Система управления предприятием. Программные продукты и системы / Software & Systems. –№ 2 (31) 2018. –С 246-252;
7. Федулово А.И. Сучасная концепция управления. - К.: Центр учебной литературы, 2007. - 536 с.; Федулова Л. Проблемы управления наукоемким производственным предприятием. [Электронный ресурс] / Л.Федулова // Директор. –Август. –2006. –Режим доступа к журн.: <http://www.director.by/cgi-bin/article.cgi?date=2006/08/21&name=09>;
8. Булеев И.П. Антикризисное управление предприятием / И.П. Булеев, Н.Е. Брюховецкая. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 1999. – 178 с.; Лафта Дж.К. Теория организации. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 416 с.
9. Мазур И.И., Шапиро В.Д. Реструктуризация предприятий и компаний: Учеб. пособ. для вузов. – М.: ЗАО "Издательство "Экономика", 2001. – 456 с.
10. Иванова Е.А. Теория менеджмента. Учебное пособие. – М.: МИИТ, 2014. –147 с.

11. Yo'ldoshev N., Sobirjonova D., To'laganova Sh. Strategik menejment. O'quv qo'llanma. –T.: "Iqtisod-moliya", 2008, –151 b.
12. Махмудов Н.М., Ақобирова Д. Стратегия инновационного развития промышленности Республики Узбекистан в период модернизации экономики. Монография. – Т.: Иқтисодиёт. –2011. – 352 б.
13. Ikramov M.A., Qo'chqorov A.X. Strategik menejment. O'quv qo'llanma. –T.: "Iqtisod-moliya", 2005. –152 b.
14. <https://blog.bizvibe.com/blog/largest-chemical-companies>
15. <https://www.bayer.com/en/procurement/conditions-of-purchase>
16. "Farg'onaazot" AJ ma'lumotlari asosida tadqiqotchi tomonidan ishlab chiqilgan
17. <https://www.bayer.com/ma'lumotlari-asosida-tadqiqotchi-tomonidan-ishlab-chiqilgan>
18. Abduvakhidovna Y. N. (2023). Factors influencing the implementation of the innovation strategy at industrial enterprises. World Bulletin of Management and Law, 19, 5-11.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.